

T. J. Kerpel

**25 jaar
'Uitgeven om
te behouden'**

25 jaar

De Vuurbaak

1990.- Uitgeverij De Vuurbaak bestaat 25 jaar. Het is verheugend en het is van groot belang dat deze gereformeerde uitgeverij - in de kwarteeuw van haar bestaan - binnen de kring van het gereformeerde leven en ook daarbuiten, een goede plaats heeft mogen veroveren en zo zegenrijk heeft mogen bezig zijn. In 1986 werd de heer B.M. Verhulst tot directeur van de uitgeverij benoemd. Onder zijn deskundige leiding - en mede dankzij belangrijke financiële steun van Nedag - mocht De Vuurbaak uitgroeien tot een gezonde onderneming. En dat niet alleen: ook het sterk vernieuwde fonds van de uitgeverij (met bijvoorbeeld de succesvolle Scala-reeks) blijkt het erg goed te doen! Het licht van De Vuurbaak mag A.D. 1990 helder branden in dit land. Dat getuigt van de zegenende hand van Hem, die alle dingen leidt en regeert. Bij dit zilveren jubileum willen we terugdenken aan het begin van De Vuurbaak. Aan de hand van verslagen en persoonlijke aantekeningen - die destijds dienden voor het maken van de notulen van de (bestuurs)vergaderingen - willen we trachten een beeld te schetsen van de start van De Vuurbaak - en wat daaraan voorafging.

Hoe het begon

"Daarom: laat ons bidden om schrijvers, die de moed hebben tegen de tijdgeest in te gaan; die een boodschap brengen, waarvan kracht-tot-behoud uitgaat; die, als het moet, offers willen brengen

van tijd en geld; die zich mengen in de worstelstrijd-der-geesten, om goede invloed uit te oefenen en werkelijk zegen te verspreiden; die vrijmoedigheid gebruiken om op te komen voor de naam des Heeren; die een goede geur van Christus verspreiden, in schone, pakkende kunstvormen." "Laat ons ook bidden om uitgevers, die op zoek gaan naar zulke auteurs en hen aanmoedigen, steunen, inspireren, en het aandurven, hun pennenvruchten uit te geven, n i e t in de eerste plaats om er flink aan te verdienen; - om een lezend publiek, dat zijn geest niet wil laten verlammen en vergiftigen, maar alleen boeken koopt, die werkelijk goed, opbouwend zijn en daar ook geld voor over heeft; - om ambtsdragers, die in prediking, catechetisch onderwijs en huisbezoek hieraan goede aandacht besteden; - om ouders, die niet argeloos, achteloos of gemakzuchtig zijn, maar hun kinderen ook in deze richting een goede opvoeding geven, en zelf hen ook voorgaan in dezen, en de jeugd leren onderscheiden en kritisch lezen."

De noodklok geluid

Op deze wijze werd door Ds. R. te Velde, in de jeugdrubriek van het Gereformeerd Kerkblad voor Overijssel en Gelderland, in de nummers 48 en 50 van de 14e jaargang en de nummers 16 en 18 van de 15e jaargang (juni-nov. 1962) de noodklok geluid. De predikant ging uitvoerig in op de problematiek rond de christelijke roman en de

christelijke lectuur en cultuur in het algemeen.

De heer W. Meijer (Wolf Meesters) te Groningen sprak in dit verband reeds jaren eerder van een noodtoestand, en stelde - sprekend van 'zwoegers in de kunst':

"En van jaar tot jaar verzuimt de Kerk de Heere des Oogstes te bidden, of het Hem moge behagen, ook hier arbeiders uit te stoten in Zijn Oogst". Daaraan toevoegend: "Denkt u eraan, als u een keus doet bij de boekhandel en koopt alleen een boek waarover u evengoed het kindergebedje durft te bidden als vroeger voor uw boterham: Heere, zegen deze spijze..."

Commissie ingesteld

Op de ledenvergadering van de beroepskring Boekhandel, Uitgeverij en Bibliotheekwezen van het G.M.V. , gehouden op maandag 25 mei 1964 te Zwolle, refereerde de Neerlandicus en schrijver H. Westerink te Groningen over de voorlichting ten aanzien van het boek.

Ds. R. te Velde stelde toen de vraag aan de orde of er geen mogelijkheden waren tot samenbundeling van krachten. Hij bepleitte geestdriftig een samenwerking tussen auteurs, uitgevers en boekhandelaren, opdat zoveel mogelijk mensen bereikt zouden kunnen worden met goede lectuur. Naar zijn mening werd er te weinig geproduceerd en zou er intensiever gewerkt kunnen worden - bijvoorbeeld door colportage - om de mensen van goede lectuur te voorzien.

Er zouden - zo stelde de predikant - in bepaalde gemeenten, waar geen gereformeerde boekhandelaar was, depots gevestigd kunnen worden. De bespreking van een en ander resulteerde in het besluit een commissie in het leven te roepen, die deze problemen onder de loupe zou nemen. De heer B. Doornbos te Groningen zou de commissie samenstellen en samenroepen. Op dinsdag 2 februari 1965 kwamen vijf door de heer Doornbos uitgenodigde broeders te zijnen huize bijeen om de eerste, oriënterende bespreking te houden.

Aanwezig waren:

•**W. Bruinius** te Groningen (vertegenwoordiger bij een uitgeverij en hoofdbestuur lid van het G.M.V.);

•**B. Doornbos** te Groningen, boekhandelaar en bestuurslid van de Beroepskring B.U.B. (Boekhandel, Uitgeverij en Bibliotheekwezen) van het G.M.V.;

•**T. J. Kerpel** te Groningen, journalist en voorzitter van de Beroepskring B.U.B. van het G.M.V.;

•**F. J. Scholmate** Bedum, drukker en boekhandelaar;

•**Ds. R. te Velde** te Schildwolde, predikant;

•**H. J. Westerink** te Groningen, onderwijzer, auteur en recensent.

Op deze eerste bijeenkomst werden tal van suggesties en mogelijkheden besproken. Ds. R. te Velde (die de vergadering leidde) las voor wat hij destijds in het Gereformeerd Kerkblad voor Overijssel en Gelderland (10 nov. 1962) in concreto

voorstelde:

".....is het niet wenselijk en mogelijk de verschillende krachten samen te bundelen? Daarmee bedoel ik onze schrijvers, uitgevers en boekhandelaren.

Kan er niet een Stichting worden opgezet, met een deskundig en actief bestuur uit deze drie groepen?

In onderlinge samenwerking kan de produktie van goede boeken toch wel opgevoerd worden en is ook een beter inzicht te verkrijgen in de verkoopmogelijkheden....

◀ m de risico's te dekken zal ook wat kapitaal nodig zijn.

Maar zo goed als er duizenden donateurs zijn voor onze gereformeerde scholen, zal toch ook met liefde gegeven worden voor een zo belangrijk doel als dit?"

De bespreking spitste zich voornamelijk toe op de wenselijkheid dat de verschillende uitgevers (Gereformeerd Gezinsblad, Westdijk en Liebeek, Boersma, Groenendijk en Scholma) hun activiteiten zouden centraliseren. Ideaal zou zijn als deze uitgeverijen zich aaneensloten tot één uitgeverij onder één naam. Aangezien het merendeel van genoemde uitgevers ook drukkers zijn, zou er - zo werd gesteld - een regeling gezocht kunnen worden om hun drukkerijen in te schakelen bij de produktie van nieuwe uitgaven. Grote plannen dus, reeds op de eerste vergadering van de commissie.

Op diezelfde avond werd gesteld dat er een Stichting zou moeten komen, met bestuurders die deze zaak principieel voorstaan; die terzake kundig zijn en die er voor zouden zorgen dat de

Schriftuurlijke lijn van de op te richten uitgeverij zou worden vastgehouden. Ideaal zou zijn - zo werd gezegd - dat de Stichting iemand in dienst zou kunnen nemen die met de dagelijkse leiding van de uitgeverij zou kunnen worden belast.

Maar alle aanwezigen waren zich ervan bewust dat deze wens voorlopig wel een utopie zou blijven en dat het meeste werk - gezien de hoge kosten van een vaste kracht - de eerste tijd wel door het te benoemen bestuur zelf zou moeten worden gedaan.

"Wanneer we eerst een vuist gemaakt hebben", aldus de heer Westerink, "en er een Stichtingsbestuur is, zal het ook gemakkelijker zijn om de bestaande uitgevers te benaderen over de eventuele 'inbreng' van hun bestaande fondsen."

Het beste zou zijn - volgens het merendeel van de commissieleden - als zo'n Stichting de boeken in depot zou krijgen, met verrekening achteraf van verkochte exemplaren. Dat zou de moeilijke punten van financiering en het vaststellen van de waarde van een (oud) fonds, voorkomen.

Als een zaak van groot belang werd de opbouw van een effectief verkoopapparaat gezien. Besloten werd de heer K.C. van Spronsen (Rudolf van Reest) - als 'oude rot in het vak' - een aantal adviezen te vragen.

Na deze commissievergadering schreef de heer B. Doornbos - die optrad als secretaris ad hoc van de commissie - op 8 febr. 1965 aan zijn mede-commissieleden o.m.:

"Zou een te vormen uitgeverij zich ook niet kunnen belasten met de import van goede boeken uit het buitenland en daarvan ook een depot kunnen vormen?"

Allerlei plannen

Nog een zevental (lange) vergaderingen bleken nodig te zijn om alle plannen door te spreken, om de vele adviezen goed te verwerken, om een brochure te schrijven en tenslotte om tot de eigenlijke oprichting van de Stichting Uitgeverij De Vuurbaak te komen.

Enkele belangrijke punten die in al die commissievergaderingen aan de orde kwamen:

- Van de heer K. C. van Spronsen komen schriftelijk enkele waardevolle tips binnen. Maar zijn advies alleen leesstof, romans en kinderlectuur te brengen en geen "stichtelijke, wetenschappelijke of theologische werken" - waaraan naar zijn oordeel te veel risico's verbonden zijn - wordt door de commissie unaniem afgewezen. Ook zijn suggestie om geen dure uitgaven, maar pockets te brengen, wordt door de commissie niet overgenomen.
- Ds. Te Velde deelt mee dat hij met prof. J. Kamphuis over 'de plannen' gesproken heeft. De hoogleraar staat er volkomen achter en adviseert o.m. contact te zoeken met de Kamper Stichting 'Afbouw' en het 'Kruithoffonds, voor mogelijke steun en samenwerking.
- Ook de boekverkooper G. Riemer te Ermeloo juicht de

plannen toe om te komen tot één gereformeerde uitgeverij. Hij doet de commissie de suggestie aan de hand een soort 'Boekenkring' (zoals Bosch & Keuning die kent) of liever nog: "een soort organisatie op te richten als de Wereldbibliotheek, waarvan men lid kan worden en dan het recht heeft alle uitgaven tegen ledenprijs te betrekken".

- Op de commissievergadering van 27 maart 1965 is een brief ter tafel van W. Bruinius, waarin hij meedeelt niet langer aan het werk te kunnen deelnemen. Omdat standpunten rondom de 'Lyceumkwesitie te Groningen' en daarmee in verband gebrachte 'trouw aan de Belijdenis' hier een belangrijke rol blijken te spelen, zullen Doornbos en Kerpel nog eens persoonlijk contact met hem opnemen om zo mogelijk zijn bezwaren weg te nemen en en hem te doen terugkomen op zijn besluit. Als die gesprekken hebben plaatsgevonden en officieel wordt uitgesproken dat bij geen van de commissieleden bedenkingen bestaan inzake trouw aan de belijdenis, is de lucht opgeklaard en blijft Bruinius meewerken tot het tijdstip waarop het bestuur van de Stichting zal worden geïnstalleerd.

- Kerpel heeft studie gemaakt van de Wet op Stichtingen 1956 en meent dat een Stichting aanvankelijk toch de meest geschikte vorm is voor de op te richten uitgeverij. Hij is in het bezit van een afschrift van de statuten van de Stichting Gereformeerd Gezinsblad.

Deze statuten zullen voor alle commissieleden worden vermenigvuldigd.

Het wordt dienstig geacht dat het samen te stellen bestuur minstens eenmaal per kwartaal in plenaire vergadering bijeenkomt en dat alle uitgaven zullen worden ondergebracht bij broeders-drukkers.

- P. Jongeling heeft (via Kerpel) geadviseerd om te trachten prof. J. Kamphuis voor een bestuursfunctie te ambiëren, evenals H. H. Verlind te Amsterdam, die voorzitter is van het Stichtingsbestuur van het Gereformeerd Gezinsblad. In de heer Verlind - die o.m. de uitgeversdiploma's bezit - zou een kundig vakman kunnen worden aangetrokken, met vele waardevolle capaciteiten. De voorstellen van P. Jongeling hebben de hartelijke instemming van alle aanwezigen.

- De commissieleden Doornbos, Kerpel, Scholma en ds. Te Velde blijken desgevraagd (voorlopig) als bestuursleden te willen optreden. H. Westerink heeft te kennen gegeven liever niet in het bestuur zitting te willen nemen, maar hij wil - waar dat gewenst wordt - graag nu en in de toekomst als adviseur blijven optreden.
- Zowel prof. J. Kamphuis als H.H. Verlind willen - na persoonlijke gesprekken met een tweetal commissieleden -- zitting nemen in het bestuur.

In de plaats van W. Bruinius verklaart G. den Otter te Groningen zich bereid tot het bestuur toe te treden.

- P. Jongeling (Piet Prins) wil het bestuur graag terzijde staan. Hij heeft nog een behoorlijke voorraad

manuscripten van jeugdboeken liggen, die destijds als feuilleton in het Gereformeerd Gezinsblad gepubliceerd zijn. Ze moeten alleen nog 'persklaar' gemaakt worden. Met blijdschap wordt hiervan kennisgenomen. Steeds nieuwe perspectieven openen zich...

• Zowel vader als zoon Groenendijk te Rotterdam blijken beiden zeer geporteerd te zijn voor de plannen van het bestuur. Tijdens een gesprek met Kerpel, ds. Te Velde en Verlind verklaarden ze zich bereid de eigen activiteiten op uitgeversgebied te willen staken en hun fonds aan de nieuwe stichting te willen overdoen.

• Een gesprek met Wesdijk te Barendrecht boekte weliswaar geen directe resultaten, maar werd in een goede sfeer afgesloten.

• Uitgeverij Boersma te Enschede werd bezocht door Ben Doornbos, Scholma en Westerink. In een hartelijke sfeer werd besloten tot een bepaalde vorm van samenwerking. Weliswaar zou Boersma zijn uitgeverij aanhouden, maar voor nieuwe uitgaven zou hij steeds overleggen of de nieuwe gereformeerde uitgeverij daar wellicht belangstelling voor had.

• Op 8 mei 1965 wordt besloten dat de naam van de nieuwe uitgeverij 'De Vuurbaak' zal zijn.

De statuten worden vastgesteld.

De technische commissie zorgt voor een historisch moment: ter tafel komt een persklaar gemaakt manuscript - **het eerste manuscript voor De Vuurbaak** - Jack en Sheltie

door Piet Prins. Er wordt besloten tot het opzetten van een "Vereniging van Vrienden van de Vuurbaak" (V.V.V.), waarvan de leden - tegen een jaarlijkse contributie - recht hebben op één exemplaar van alle uit te geven boeken tegen een sterk gereduceerde prijs.

• Ds. R. te Velde maakt een concept voor de brochure: 'Uitgeven om te behouden', waarmee 'De Vuurbaak' zich aan het gereformeerde volk wil presenteren. Nadat het bestuur van de Stichting Gereformeerd

Door het raam naar buiten

De commissievergadering van 8 mei 1965 - in de bestuurskamer van het pand van het Geref. Gezinsblad aan de A-weg 14 te Groningen was omstreeks één uur 's nachts afgelopen. Na de officiële sluiting van de vergadering blijken er nog enige initiatieven genomen te moeten worden. Het gebouw is namelijk afgesloten en een sleutel van de voordeur blijkt niet aanwezig. En op dit tijdstip in de nacht kan er moeilijk nog iemand gebeld worden...

De commissieleden zien zich genoodzaakt - één voor één door een raampje te wurmen, waarna ze zich via een door Ds. R. te Velde vakkundig geopende achterdeur in vrijheid kunnen stellen. Hetgeen allen - zo vermeldt de notulist - "zonder schrammen en scheuren": gelukt.

Gezinsblad de uitgeverij-tak aan De Vuurbaak heeft overdragen; Uitgeverij Groenendijk zijn gehele fonds heeft ingebracht en Uitgeverij Boersma de exploitatie van haar uitgaven

aan De Vuurbaak heeft toevertrouwd, staat niets de start van de gereformeerde uitgeverij meer in de weg.

De Vuurbaak opgericht

Op 10 juni 1965 tekenen Ben Doornbos (als voorzitter) en T. J. Kerpel (als secretaris) op het kantoor van notaris H. Sliep te Groningen de akte van stichting: Stichting Uitgeverij De Vuurbaak, gevestigd te Groningen. Het volledige bestuur bestaat dan uit:

Ben Doornbos, 1e voorzitter;
F. Scholma, 2e voorzitter;
T. J. Kerpel, secretaris;
G. den Otter, penningmeester;
H. H. Verlind, alg. adjunct;
Prof. J. Kamhuis;
Ds. R. te Velde.

De officiële start

Op 22 september 1965 wordt de redactie van het ANP ingelicht dat Uitgeverij De Vuurbaak op 23 september 1965 zal starten met de uitgave van een brochure 'Uitgeven om te behouden'.

Het bericht komt op de ANP-telex en in verschillende dagbladen wordt 'de start van De Vuurbaak' - als uitgever van positief-christelijke boeken - vermeld.

De (in een oranje omslag gestoken) brochure werd in een oplage van 15.000 ex. verspreid. Alle abonnees van het Geref. Gezinsblad ontvingen een exemplaar en naar alle kerkelijke bladen werd een brochure (met toelichting) gezonden om zoveel mogelijk publiciteit te verkrijgen.

De propaganda voor de gereformeerde uitgeverij was goed voorbereid. Binnen enkele weken wist het gehele gereformeerde volk

dat 'De Vuurbaak' bestond en wat deze uitgeverij beoogde.

In de krant van (zaterdag) 25 september 1965 schreef de hoofdredacteur van het Gereformeerd Gezinsblad, de heer P. Jongeling, een hoofdartikel onder de titel: 'Verheugend initiatief'. Deze journalistieke bijdrage heeft er ongetwijfeld aan meegewerkt dat de start van De Vuurbaak voorspoedig verliep.

•Uitgeven om te behouden

Tijdens de eerste officiële bestuursvergadering van de Stichting Uitgeverij De Vuurbaak *waarop alle leden aanwezig zijn* (16 oktober 1965) - zei de voorzitter van het bestuur, de heer B. Doornbos te Groningen, o.m.:

"Als ik enkele van de voor ons belangrijkste feiten uit de achter ons liggende weken releveren mag, dan wil ik in de eerste plaats noemen de uitzaaiing van onze brochure "*Uitgeven om te behouden*". waaruit zou moeten blijken of we met vruchtbare of onvruchtbare grond te doen zouden krijgen.

Ik meen te mogen zeggen dat - als is het ons niet veel anders vergaan dan de zaaier uit de gelijkenis - wat de resultaten betreft, we toch bijzonder dankbaar mogen zijn dat er reeds zoveel zaadjes wortel hebben geschoten en zijn ontkiemd, ja soms zelfs reeds veelvuldig vrucht hebben gedragen. We mogen thans wel vaststellen dat 'De Vuurbaak' er bij onze mensen in is gegaan en dat we op veler steun kunnen rekenen.

Voor veler gevoel wordt er door 'De Vuurbaak' iets gedaan wat er maar al te vaak bij blijft: *Er wordt iets uitgedragen van onze rijkdom, het Licht, dat wij door Gods genade ontvangen mochten, wordt breed uitgezwaaid over bozen en goeden heen, tot hun behoud...*"

"....Ook onze presentatie op de Kamper Schooldag - een voorspoedig gebleken pijl uit de koker van ds. Te Velde! - heweft wel laten zien dat er belangstelling en liefde is voor deze zaak, om niet te spreken van de stroom van oranje papierjes, die bij de secretaris en de penningmeester sedertdien zijn binnengekomen, als even zovele blijken van instemming. Het is als een lawine over ons gekomen..."

Na één maand: 1000 VVV-leden!

De aanmelding van leden voor de Vereniging van Vrienden van de Vuurbaak kwam - direct na de verzending van de brochure - snel op gang.

Op 27 september 1965: 42 leden.

Op 4 okt. 1965: 515 leden.

Op 30 oktober 1965: 1000 leden.

(N.B. Het 2000ste VVV-lid wordt in maart 1967 ingeschreven; het 4000ste in febr. 1976 en in november 1972 werd het 5000ste lid van de Vereniging van Vrienden van de Vuurbaak feestelijk ingehaald!)